

поведінки, моральних та духовних якостей, світогляду справжнього громадянина України.

Реалії сьогодення визначили новий напрям волонтерської роботи – психологічна та моральна підтримка воїнів Збройних Сил України, допомога родинам, що були вимушені покинути свої домівки. Учні школи взяли участь у всеукраїнській акції «Лист солдату».

Головним пріоритетом сучасного патріотичного виховання є вироблення переконаності учнів, що сила українців в їхній єдності. Лише завдяки почуттям національної єдності, злагоди, миролюбності можна зберегти Україну, зміцнитися, стати рівними серед рівних.

Тому мета нашого навчального закладу на сучасному етапі – виховати молодь гуманною, творчою, відповідальною, з активною життєвою позицією, яка могла б реалізувати себе.

Список використаних джерел

1. Гевко О. Формування національно-патріотичних рис у студентів. *Рідна школа*. 2001. №11. С. 47–48.
2. Гнатенко С.А. Виховання громадянськості у студентів в системі вищої освіти. *Вісн. Філософія. Психологія. Педагогіка* ; Нац. техн. ун-т України «КПІ». К., 2003. №1. С. 177–182.
3. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2015-2019 рр., затверджена на колегії МОН України 26 березня 2015 року.

Нечерда В. Б.,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії ФІЗРОЗ Інституту проблем виховання НАПН України
м. Київ*

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ І СІМ'Ї У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНО УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Авторка розглядає вплив педагогів і батьків на формування соціально успішної особистості та основні принципи їх соціального партнерства. У центрі уваги дослідниці ефективність координації виховних зусиль школи й родини у формуванні соціально успішної особистості, а також форми й методи онлайн-взаємодії учителів з батьками та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: соціально успішна особистість, формування соціально успішної особистості, родина, заклад освіти, соціальне партнерство.

Сучасність висуває особливі вимоги до особистості. Для того, щоб відповідати її запитам, людині необхідно мати відповідний рівень інтелектуального й духовного розвитку та моральні цінності, а також володіти тими якостями й навичками, що дозволяють ефективно функціонувати у соціумі й бути соціально успішним. Саме тому в останні роки проблема формування соціально успішної особистості увійшла до кола наукових інтересів представників психолого-педагогічної науки. Рефлексія наукових джерел та освітньої практики дозволила нам розглядати соціально успішну особистість учня як таку, що має базові знання щодо феномену соціальної успішності й усвідомлення її як власної цінності, характеризується прагненням до пізнання і самореалізації, відзначається соціальною активністю і соціальною компетентністю, здатністю до самовдосконалення і соціальної мобільності.

Формування соціально успішної особистості в закладах освіти передбачає створення умов, спрямованих на розкриття індивідуальності кожного школяра, розвиток його талантів і позитивну самореалізацію. З цією метою в основу виховної системи має бути закладений принцип успішності як норма повноцінного багатогранного життя зростаючої особистості. Переконані, що ефективне вирішення завдань формування соціально успішної особистості можливе лише за плідної взаємодії закладу освіти та сім'ї на засадах партнерства, адже «партнерська взаємодія сім'ї та школи є важливим чинником у соціалізації і вихованні дітей та учнівської молоді, оскільки для гармонійного розвитку особистості, її соціального становлення величезне значення має узгодженість цілей і дій, об'єднання виховних можливостей цих двох суспільних інституцій» [4, с. 235]. Кожна з них має глибокий вплив на розвиток і вдосконалення особистості, формування її позитивної «Я-концепції», необхідної для життєвого й соціального успіху.

Незаперечний факт, що в родині закладаються основи моральності і світогляду, визначаються власні життєві принципи і пріоритети, стиль стосунків з людьми, ціннісні орієнтації підростаючого покоління. Саме через батьків дитина отримує основну інформацію про себе та світ, саме сім'я забезпечує емоційну стабільність, розвиток індивідуальності, фізичну і психологічну безпеку, особистісне зростання, підготовку до життя у соціумі. Разом з тим, пандемія COVID-19 і пов'язане з нею тривале дистанційне навчання школярів сприяли більш глибокому усвідомленню визначальної ролі родини в успішності навчального процесу і всебічному розвитку дитини.

Однак, на сьогодні, як слушно зауважує академік Бех, «зруйновано позицію відповідального ставлення дорослого співтовариства до дитинства. Звелися до мінімуму особистісні контакти дорослих і дітей. Батьківське піклування проявляється в основному в тому, щоб одягнути, нагодувати, влаштувати в престижну школу, тобто піклування наявне лише на споживацькому рівні. ... Все це відбилося на характері дитинства в цілому» [1, с. 39]. Безумовно, бажання забезпечити свою дитину усім необхідним характерно практично для усіх батьків. Проте, від того, у якому родинному середовищі виховується дитина, від установок батьків, їх компетентності і злагоди у питаннях сімейного виховання в основному залежить, чи буде дитина відчувати свою потрібність, чи з'явиться у неї прагнення до самоствердження і самореалізації, чи сформується вона як незалежна або залежна, активна або пасивна особистість, чи будуть вдалими її перші досвіди соціальної взаємодії та, насамкінець, чи захоче стати і стане вона соціально успішною.

У книзі «Як виховати надуспішних людей», розмірковуючи про значення батьківства у шкільному житті учнів та його вплив на успішність дітей у їх майбутньому дорослому житті, дослідниця Войчицькі зазначає важливість регулярної співпраці членів родини з дітьми та необхідність

відсутності надлишкового контролю, який позбавляє дітей відчуття впевненості й розширення можливостей. Окрім того, авторка наголошує, що з метою виховання соціально успішної особистості варто послуговуватися принципом, який можна представити у вигляді аббревіатури TRICK (trust, respect, independence, collaboration, kindness), що означає довіра, повага, незалежність, співпраця, доброта [3].

Не менш важливою у цьому плані є роль вчителя. Формування навичок незалежного мислення, критичного осмислення дійсності й вироблення власних суджень, необхідних для успішної соціалізації, відбувається у процесі оволодіння знаннями. У закладі освіти засвоюються моделі поведінки, зразки соціальних норм і цінностей, необхідних для конкурентоздатності у сучасному суспільстві. До того ж, «прагнення та життєві ідеали школярів можуть формуватися під впливом особистості окремого педагога, що стає взірцем для наслідування. І тому соціальне партнерство між школою та родиною повинно бути цілісним і гармонійним та мати однакову мету» [7, с. 183]. Під партнерством у сучасних зарубіжних дослідженнях розуміють «своєрідне втілення зв'язків, взаємин між людьми чи соціальними інститутами, котрі, вирішуючи спільні завдання, взаємовпливають, взаємодоповнюють один одного і врешті-решт досягають успіху» [8]. У Концепції «Нова українська школа» визначено основні принципи педагогіки партнерства: повага до особистості, доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах, діалог – взаємодія – взаємоповага; принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [5, с. 154].

Вчений Шлейхер відмічає ефективність об'єднання і координації виховних зусиль школи й родини у формуванні соціально успішної особистості й зауважує, що у дітей, які є партнерами учителів і батьків, значно більша ймовірність отримати хороші академічні результати й мати вищу мотивацію до навчання [6], відтак партнерський формат стосунків між

учителями, батьками і учнями готує школярів до майбутньої успішної професійної діяльності та ролі активних громадян.

Вітчизняні авторки книги «Взаємодія в школі: 6 прикладів змін через партнерство» відзначили суттєвий внесок батьківства у середовище і функції школи та ряд переваг соціального партнерства школи і родини, які свідчать про беззаперечний вплив педагогіки партнерства на формування соціально успішної особистості, зокрема, спільне бачення траєкторії розвитку дитини; оперативне реагування на актуальні виклики і проблеми, у тому числі, відстеження змін у поведінці дитини, розуміння її вподобань і життєвих орієнтирів; «сприяння створенню атмосфери, у якій найкраще розкривається потенціал кожного учня й учениці, формується ініціативність та креативність, а це – одна з ключових навичок сучасного світу» [2, с. 8].

COVID-19 вніс свої корективи у процес розвитку в учнів необхідних для успішної соціалізації якостей і навичок. З огляду на тривалі карантинні обмеження у зв'язку з пандемією і переведення навчання у закладах освіти в онлайн-формат, соціальне партнерство закладу освіти і сім'ї у формуванні соціально успішної особистості відбувалось переважно за допомогою форм, методів і технологій дистанційного навчання. Вважаємо вартою уваги організацію онлайн-взаємодії з батьками з метою формування їх активної педагогічної позиції, зокрема, індивідуальні і тематичні консультації, відео-конференції, віртуальні батьківські збори, онлайн-майстер-класи для батьків (наприклад, «Здоров'я – запорука успіху»), чат-наради, які здійснювались за допомогою чат-технологій і містили заздалегідь складені питання-проблеми щодо навчання й виховання учнів, viber-групи, що забезпечували зворотній зв'язок із класним керівником та давали можливість батькам підвищити рівень педагогічної компетентності шляхом опрацювання відео-матеріалів, звукових листів тощо.

Довели свою ефективність інформаційно-комунікаційні технології, зокрема, різноманітні веб-квести, тобто проблемні завдання з елементами

рольової гри, для виконання яких надавались відео-інструкції та використовувались інформаційні ресурси Інтернету або рекомендовані електронні носії, різні онлайн-марафони та челенджі, зокрема, «Моя життєва позиція – активність!», мета якого полягала у демонстрації певних видів активної спільної діяльності учнів і батьків під час карантину, а також відеоролики «Це – моя перемога», «Я – зміг!», флешмоб «Разом до успіху!» та ін.

Таким чином, в умовах жорстких карантинних заходів, у яких опинилась сучасна система освіти, соціальне партнерство закладу освіти і сім'ї не послаблюється, а, навпаки, набуває нової сили і більш глибокого значення для усіх сторін взаємодії: разом із педагогічними колективами батьки шукають ефективні методи особистісного розвитку дитини, оволодівають цифровими ресурсами та дистанційними платформами, стають справжніми союзниками у справі формування соціально успішної особистості.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Сучасна освіта на шляху досконалості. *Рідна школа*. 2021. № 1–2 (1072). С. 32–37.
2. Взаємодія в школі: 6 прикладів змін через партнерство / упоряд. Г. Титиш. Харків: ГО «ЕдКемп Україна», 2020. 76 с.
3. Войчицькі Е. Як виховати надуспішних людей. Прості уроки – феноменальний результат. Київ: BookChef, 2019. 320 с.
4. Ціпан Т. Інноваційні форми та методи педагогічної взаємодії школи і сім'ї у вихованні учнівської молоді. *Інноватика у вихованні*. 2020. № 12. С. 235–241.
5. Цуркан Т. Г., Руміга Т. О. Соціальне партнерство школи та сім'ї в умовах нової української школи. *Теорія і методика професійної освіти*. 2019. № 16. С. 153–156.
6. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
7. Darii L. School-family partnership on the development of primary school students' personality in terms of values. *Studia Universitatis Moldaviae*. 2019. № 9 (129). С. 183–189.
8. Pretorius E. A collaborative partnership between school social workers and educators: a vehicle to address the social contexts of learners and quality of education in South Africa. *Social work*. Stellenbosch. 2020. № 56. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.15270/52-2-817>